

VİLAYETLER HİZMET BİRLİĞİ

ANAOKULU

AİLE EĞİTİM
BÜLTENİ

Rehberlik Servisi

Mart, 2024

KÜÇÜK ÇOCUKLARDA UYGUN SINIR KOYMA TEKNİKLERİ

Anne babaların çocuklarla ilgili yaşadığı en önemli problemlerden birisi de uygun sınırları oluşturabilmektir.

MİZAÇ

Her çocuğun kişiliği kendine özeldir. Bazı çocukları uyutmak, beslemek, onlarla vakit geçirmek anne ve babalar için daha az sorun yaratır. Bazı çocuklar ise doğumdan itibaren avutulmakta, beslenmekte ve uyumakta zorluk yaşarlar. Doğumdan itibaren gelen bu özelliklere mizaç denir. Koyulan sınırlar ve anne baba tutumları bu mizacı şekillendirir. Nasıl bazı materyalleri şekillendirmek kolay, bazılarını şekillendirmek güç ise bazı çocuklara kolayca sınır koyulabilir bazı çocuklar ise daha dirençlidir.

Bilim insanları 3 çeşit mizaç grubu sınıflandırılmıştır. Bunlar kolay, zor ve yavaş ısınan mizaçlardır.

- **Kolay mizaca sahip olan çocuklar;** değişime hızlıca adapte olan , yeniliklere olumlu yaklaşabilen ve tepkileri yumuşak olan gruptur. Bu çocuklarda beslenme ve uyku düzenini oluşturmak kolaydır. Güler yüzlü, sosyal ve kurallara uyan çocuklardır.
- **Zor mizaca sahip çocuklar;** beslenme ve uyku düzeni yok gibidir. Yeni bir durumla karşılaştıklarında ilk yaptıkları geri çekilmektir. Uyum hızları yavaştır, tepkileri beklenenden fazladır ve olumsuz duygu durumuna sahiptirler. Düş kırıklıklarını genelde öfke atakları takip eder.
- **Yavaş ısınan mizaca sahip çocukların ise;** tepkileri ve aktivite seviyeleri düşüktür. Zor mizaçlı çocuklarla benzer olarak yavaş uyum sağlarlar. Yeni bir durumla karşılaşınca annelerin yanından uzun süre ayrılmazlar. Aile tarafından bu çocuklar çekingen olarak tarif edilir.

ÇOCUKLAR KURALLARI NASIL ÖĞRENİR?

Ufak çocuklar daha çok gözlemleyerek öğrenir. Bir davranış çocuğun istediğinin olmasını sağlıyorsa o davranışın sıklığı artar. Buna pekişme denir.

3 tür pekişme vardır. Bunlar pozitif, negatif ve rastgele pekiştirmedir.

- Bir davranış bireyin istediğini elde etmesini sağlıyorsa pozitif pekiştirmedir. Örneğin, istediği olmadığında babaya vuran çocuğun istediğini alması gibi.
- Bir davranış belli bir görevi yapma gerekliliğini ortadan kaldırıyorsa buna negatif pekiştirme denir. Örneğin, ana sınıfına gitmek istemediği için ağlayan çocuğun evde kalmasına izin verilmesi gibi.

- 3.pekiştirme türü ise rastgele pekiştirmedir.Bir davranış bazen kişinin istediğinin olmasını sağlıyor bazen sağlamıyorsa buna rastgele pekiştirme denir.(Örneğin, istediği yemek olmayınca yemeyi reddeden bir çocuğa ailenin bazen istediği yemeği getirip bazen getirmemesi gibi)

Burada çocuğun öğreneceği “Yeterince direnirsem istediğimi alırım. Eğer istediğimi elde edemiyorsam yeterince direnmediğim içindir.” olacaktır. Bu nedenle karşıt gelme davranışı daha uzun sürer ve bu alışkanlığın kaybolması daha zor olur.

!?! Özellikle okul öncesi dönemde çocukların somut ve soyut düşünme yetenekleri tam olarak gelişmediği için çocuklar söylediklerimizden daha çok yaptıklarının sonuçlarıyla öğrenirler. Bu sebeple kullanılan pekiştireçler önem arz eder.

1 Çocuğa konulması gereken sınırlar çocuğun yaşı, mizacı ve gelişim seviyesiyle uyumlu olmalıdır. Örneğin; 3 yaşından sonra dikkat süresi artar. Çocuklar bu dönemde eşyalarını toplayabilmeli, kendi başına yemek yemelidir. Çocuklar artık sebep sonuç ilişkisini anlayabilirler. Bu nedenle istenmeyen davranışlar engellendiğinde çocuğa bir açıklama yapmak gerekir.

2 Okul öncesi dönemde sınır koymanın temel esası çocuğa çok fazla hayır dememektir. Hayır yerine farklı alternatifler sunulması daha uygundur. Örneğin, parkta salıncakta ayağa kalkmak isteyen çocuğa bunun yerine kaydırdaktan kaymasını önermek gibi. Her ne kadar az sayıda hayır kullanılsa da en önemli nokta hayırların evete dönüştürülmemesidir.

3 Çocuklar doğal sonuçlarla öğrenirler. Fakat doğal sonuçların tehlikeli olması yada işe yaramaması durumunda mantıksal sonuçlar kullanılabilir. Örneğin iki kardeş bir oyuncak için kavga ediyorsa oyuncak belli bir süre kaldırılabilir. Parkta diğer çocuklara vuran çocuk eve getirilebilir.

!? Cezalandırma ve mantıksal sonuçlar arasında ince bir çizgi vardır. Mantıksal sonuçlar davranışla ilişkili, saygılı ve öğreticidir. Cezalandırma gibi acı çektirme amacı içermez.

Cezalandırma yöntemleri; tokat atma, tehdit etme, olanakları elinden alma , mola gibi çeşitli olabilir. Bunların hepsinin öğreticiliği düşüktür.

Mola yönteminde; amaç oldukça önemlidir. Mola yöntemi bir öğretme , yol gösterme , problem çözme tekniği olarak kullanılırsa faydalıdır. Bu yöntemi detaylı araştırıp çocuğumuza sınır koyarken uygulayabiliriz.

Mahrum bırakma gibi cezalar kısa süreli ve yapılan davranışla alakalı olmalıdır. Örneğin, oyuncaklarını toplamayan çocuğun toplayana kadar dışarıya çıkmasına izin vermemek gibi.

Unutmayın! Verdiğiniz ödüllerin miktarı ceza miktarının en az 4 katı olmalıdır. Bu oran, daha doğrusu oranın yarattığı iyimser bakış, çocuğunuzda öfke, korku güvensizlik gibi duyguların oluşmasını önler.

Okul Psikolojik Danışmanı
Şükran HOŞDER

Mart, 2024